

Komandna odgovornost: Milosevic je bio upozoren

Author: [IWPR](#)
[ICTY](#)

Dani 21-22

Lord Paddy Ashdown je prvi od svedoka ciji se iskaz odnosio na jedan od kljucnih elemenata koji moraju da se utvrde da bi se dokazala Miloseviceva odgovornost za ratne zlocine i zlocine protiv covecnosti -- da je ovaj znao sta se dogadjalo na Kosovu i da nista nije ucinio da to spreći. Tokom svog dvodnevnog svedocanstva, Lord Ashdown je ispricao sudu sta je sve video u nekoliko poseta regionu tokom 1998. godine. Posle svog drugog dolaska, u septembru 1998, susreo se sa predsednikom Milosevicem i tom mu prilikom urucio pismo britanskog premijera Tonija Blera i ispricao mu je sta je video na Kosovu, upozoravajući pri tom da je akcije srpskih snaga smatrao prekršajima medjunarodnog prava za koje ce Milosevic biti odgovoran ukoliko ih ne spreći.

U dva dana koje je proveo na Kosovu, Lord Ashdown je video brojna zapaljena i unistena sela, unistene prodavnice, izgorele kuce, i domace zivotinje koje su lezale mrtve i naduvene. U jednom zaseoku je u plamenu bila ukupna zaliha semena za sledecu setvu. U potpuno unistenom Prilepu, zatekao je staricu sa cerkom na rusevinama njihove kuce. Dolazile su u toku dana da se pobrinu za stoku, rekla mu je starica; bilo je previse opasno tu provesti noc. Muskarce koji su se usudili da prenoce u svojim kucama komsije su pronasli sutradan ujutro zaklane.

Lord Ashdown je posetio i mesto na kome su pripadnici Oslobodilacke Vojske Kosova (UCK) navodno masakrirali Srbe. Premda su tela zrtava u vreme posete vec bila uklonjena, Ashdown smatra da je ono sto je video potvrdjivalo navode da je zaista tu doslo do pokolja od strane UCK.

U pratnji britanskog ambasadora, Ashdown je zatim nastavio put prema Suvoj Reci. Ambasadora je Milosevic prethodno uveravao da su prekinute borbe u okolini Drenice. Ali, kada su dosli u blizinu Suve Reke, videli su da je to bila laz: sva sela u dolini su bila u plamenu i bila su pod napadom srpske artiljerije. Ashdown je posvedocio da su i on i ambasador bili u "dubokom soku." Ambasador je odmah pripremio satelitski telefon, nazvao britansko Ministarstvo inostranih poslova i rekao im da su Miloseviceva uveravanja bila netacna: borbe su se iz Drenice preselile u Suvu Reku. Ashdown je posvedocio da su i on i ambasador zakljucili da je paljenje i bombardovanje sela bilo "sveobuhvatno, sistematicno, i izvedeno s namerom da se terorise i protera civilno stanovništvo."

Osim sto je Milosevicu prilikom susreta opisao bombardovanje Suve Reke, Ashdown je pred sudom izjavio i da mu je ispricao o "stravicnom" konvoju izbeglica, u kome su bili starci, zene, deca, bebe u narucjima i trudnice pred porodom, sve pod jakim pljuskom. Video-snimak ovog konvoja bio je prikazan na sudjenju. Izbeglice su govorile da su im srpske snage rekle da ce biti bombardovani ako ne napuste svoja sela. Na osnovu razgovora sa svedocima, Ashdown je primetio da je u svim slucajevima ponavljan isti scenario: pocinje se sa pretnjama, a zatim dolazi bombardovanje, nakon cega srpske snage ulaze u sela i sistematski pljackaju kuce. Na kraju dolaze vojnici koji pale kuce.

Drugog dana, Ashdowna je predstavnik Visokog komesarijata za izbeglice Ujedinjenih Nacija (UNHCR) odveo do grupe od oko 500 raseljenih osoba koji su se vec sest nedelja sakrivali u sumama. Dok ih nije pronasao UNHCR, ziveli su uglavnom od tresanja. Na pitanje da li planiraju da se vrata svojim kucama na zimu, jedna je zena rekla da ce pre da umre od hladnoce i gladi nego da se preda u ruke Milsevicevoj vlasti.

Pre susreta sa Milosevicem, ambasador se konsultovao sa pravnicima koji su mu potvrdili da su sve ovo zaista prekršaji medjunarodnog prava. Kada je predao pismo Premijera Blera u kome je ovaj izrazio svoju "duboku licnu zabrinutost zbog situacije" i dodao da je "uznemiren i zbunjen dokazima o nastavku neprijateljstava

i o naglom pogorsavanju humanitarne krize," Lord Ashdown je izneo Milosevicu svoja zapazanja sa Kosova i uz napomenu da su u pitanju prekršaji međunarodnog prava. Milosevic je tvrdio da su netacne informacije o ratnim dejstvima. Kada je Ashdown rekao da ih je video vlastitim ocima, Milosevic je popustio i rekao da su onda u pitanju jedinice koje nisu pod njegovom komandom. Ipak je uverio Ashdowna da ce odmah preduzeti mere da to spreči i da ce pocinioce izvesti pred sud.

Lord Ashdown je izjavio pred sudom da je upozorio Milosevica: "Rekao sam mu jasno da su njegovi potezi prekršaji Zenevske konvencije i da smatram da ce, ako tako nastavi i posle ovog sastanka, biti licno odgovoran za ratne zlocine ... Upozorio sam ga na patnje izbeglica. Rekao sam mu da je besramno da se jedna zemlja tako odnosi prema svojim gradjanima. Upozorio sam ga na pretstojeću humanitarnu katastrofu ogromnih razmera. Gospodin Milosevic jekazao da se po sumama sakriva samo mali broj izbeglica. Ja sam odgovorio da ih, po procenama UNHCR-a, ima oko 20,000 i da ce on biti odgovoran ako im ne bude data hrana i skloniste." U svojoj izjavi pred sudom, Ashdown je rekao da je direktno upozorio Milosevica na poselidice ukoliko nista ne preduzme da spreči patnje civila. "Rekao sam mu da, ako ogromni, flagrantni prekršaji ne prestanu, medjunarodna zajednica nece imati drugog izbora nego da intervenise. I [rekao sam mu] da bi bila njegova velika greska da potceni tezinu situacije ili odlucnost medjunarodne zajednice."

Naglasavajuci svoju nepristrasnost, kao sto je to cinio tokom celog svog svedocenja tako sto je ostro kritikovao UCK, Lord Ashdown je procitao zabeleske iz svog dnevnika koje je napisao 90-ak minuta nakon sastanka sa Milosevicem. "Gospodine Presednice, velikodusno ste odvojili vreme za ovaj sastanak i ljubazno ste mi dozvolili dolazak u Vasu zemlju. Moram da se vrlo kriticki osvrnem na to sta sam video, premda ja volim srpski narod... Molim Vas da zaustavite ove akcije koje bacaju ljagu na Vasu zemlju. Isto tako sam mu jasno rekao da njegova licna odgovornost moze da znaci da ce jednom da bude optuzen pred Medjunarodnim sudom."

Tokom unakrsnog ispitivanja, Milosevic nije ni jednom stavio pod pitanje verodostojnost ovog svedocenja, premda ga je sudija Mej nekoliko puta upozorio da postavlja svedoku pitanja o tom sastanku, a ne o nebitnim temama, jer se u protivnom podrazumeva da se on prihvata svedokovu interpretaciju susreta. Umesto toga, Milosevic je nastojao da navede Ashdowna da komentarisie navodne ratne zlocine NATO-a, Britanije i UCK-a. Na svaki od ovih navoda, Ashdown je odgovarao da je nebitno da li su tacni ili ne, jer nista od toga ne opravdava sta su Milosevic i njegove snage uradile. Obracajuci se celim tokom unakrsnog ispitivanja direktno Milosevicu, Lord Ashdown je u jednom momentu odgovorio: "Procenjuje se da je, dugo pre dolaska NATO-a, vise od 300,000 ljudi bilo proterano iz svojih domova. Za to ste odgovorni Vi i Vase trupe. Ako smem da Vas potsetim: svrha moje posete bila je da Vas nagovorim da preduzmete mere da se to zaustavi. Rekao sam Vam da cete prisiliti [NATO da intervenise] i upozorio sam Vas da cete u protivnom završiti pred sudom, i sada ste tu."

Svedocanstvo Lorda Ashdowna je prvi znacajan dokaz u prilog tvrdnji iz optuznice da je Milosevic imao komandnu odgovornost za ponasanje srpskih snaga na Kosovu, ukljucujuci pljacke, paljenje kuca, unistavanje civilne imovine i sredstava za privredjivanje i ubistva, u isplaniranom nastojanju da se Albanci proteraju sa Kosova. U optuznici pise:

"Slobodan Milosevic [i drugi optuzeni]. . . , bili su u pozicijama moci, i licno su krivicno odgovorni za ono sto su njihovi podredjeni cinili, ili sto nisu ucinili, a trebali su, prema Clanu 7 (3) Medjunarodnog suda. Nadredjeni je odgovoran za krivicna dela svojih podredjenih, ako je znao ili imao razloga da zna da se podredjeni preipremaju da izvrse takva dela, ili da su ih vec izvršili, a ako nadredjeni nije preduzeo sve potrebne i razumne mere da spreči takva dela ili da kazni pocinioce."

Lord Ashdown je rekao u zakljucnom delu svog svedocanstva: "Medjunarodna zajednica ga je upozoravala i pre nego sto sam ja dosao. Moram da pretpostavim da je znao o [zlocinima]. Ali, od trenutka kada sam ga ja informisao [o tome] on vise nije mogao da tvrdi da nista ne zna..."

Sada je na Milosevicu da pokaze da je preduzeo potrebne i razumne mere da

kazni pocinioce i da spreči slične događaje. Na osnovu pitanja koje je postavljao tokom unakrsnog ispitivanja, čini se da će sudu predoci svoju pisanu naredbu trupama da ne krše međunarodno pravo, i nekoliko slučajeva kada su pojedini vojnici zaista i bili osudjeni i kaznjeni. Bice mu mnogo teže da dokaze da su egzodus više od 800,000 kosovskih Albanaca i preko 10,000 poginulih bile nenamene posledice borbe protiv terorizma i odbrane od NATO napada.

Location: Balkans
Macedonia
Serbia
Kosovo

Focus: Coalition for International Justice (CIJ) Trial Reports Archive (Bos-Hrv-Srp)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/komandna-odgovornost-milosevic-je-bio-upozoren>